

SET 2016
PAPER – III

SANSKRIT

Signature of the Invigilator

Question Booklet No.340135.....

1. OMR Sheet No.

Subject Code 34

ROLL No.

Time Allowed : 150 Minutes

Max. Marks : 150

No. of pages in this Booklet : 8

No. of Questions : 75

INSTRUCTIONS FOR CANDIDATES

1. Write your Roll No. and the OMR Sheet No. in the spaces provided on top of this page.
2. Fill in the necessary information in the spaces provided on the OMR response sheet.
3. This booklet consists of seventy five (75) compulsory questions each carrying 2 marks.
4. Examine the question booklet carefully and tally the number of pages/questions in the booklet with the information printed above. **Do not accept a damaged or open booklet.** Damaged or faulty booklet may be got replaced within the first 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time given.
5. Each Question has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D) in the OMR sheet. You have to completely darken the circle indicating the most appropriate response against each item as in the illustration.

6. All entries in the OMR response sheet are to be recorded in the original copy only.
7. Use only Blue/Black Ball point pen.
8. Rough Work is to be done on the blank pages provided at the end of this booklet.
9. If you write your Name, Roll Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except in the spaces allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, you will render yourself liable to disqualification.
10. You have to return the Original OMR Sheet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. **You are, however, allowed to carry the test booklet and the duplicate copy of OMR Sheet** on conclusion of examination.
11. Use of any calculator, mobile phone or log table etc. is strictly prohibited.
12. **There is no negative marking.**

34-16

PAPER-III
SANSKRIT

1. प्रजापतेः अपरः नाम :

- (A) हिरण्यगर्भः (B) गणेशः
(C) सूर्यः (D) इन्द्रः

2. बलनामकस्य असुरस्य गुहासु निरुद्धः गाः उद्धारयामास :

- (A) अग्निः (B) गणेशः
(C) इन्द्रः (D) प्रजापतिः

3. समीचीनां तालिकां चिनुत :

तालिका-I

तालिका-II

(a) यो रौहिणमस्फुरद्वज्रबाहुर
द्यामारोहन्तं स जनास इन्द्रः ।

1. वाक्सूक्तम्

(b) न स न पितेव सूनवेऽग्ने
सुपायनो भव । सचस्वा न
स्वस्तये ।

2. पुरुषसूक्तम्

(c) त्रिपादूर्ध्व उदैत्पुरुषः
पादोऽप्येहाभवत् पुनः । ततो विष्वङ्
व्यक्रामत् साशनानशने अभि

3. अग्निः

(d) अहं राष्ट्री संगमनी वसूनां
चिकितुषी प्रथमा यज्ञियानाम्

4. इन्द्रः

(a) (b) (c) (d)

- (A) 4 3 2 1
(B) 1 2 3 4
(C) 2 4 1 3
(D) 3 1 4 2

4. विधिभागरूपेण स्वीक्रियते :

- (A) उपनिषद् (B) ब्राह्मणम्
(C) संहिता (D) श्रीमद्भागतम्

5. ब्राह्मणसाहित्यस्य विषयः नास्ति :

- (A) हेतुः (B) अर्थवादः
(C) निवर्चनम् (D) समाधिः

6. ऋग्वेदे एतरयब्राह्मणे च प्राप्यते :

- (A) वाङ्मनस्-आख्यानम्
(B) शुनः शेष-आख्यानम्
(C) शिवसङ्कल्यसूक्तम्
(D) समाधेः प्रकाराणां वर्णनम्

7. अध्ययनाध्यापनविषयः ज्ञानयज्ञनामकः यज्ञप्रकारः :

- (A) भूतयज्ञः (B) देवयज्ञः
(C) ब्रह्मयज्ञः (D) नृत्ययज्ञः

8. दर्शयागः नास्ति :

- (A) आग्नेयः पुरोडाशयागः
(B) इन्द्रदेवताकः दधिद्रव्यकयागः
(C) इन्द्रदेवताकः पयोद्रव्यकयागः
(D) उपांशुयागः

9. दर्शपौर्णमासयागस्य अनुष्ठानं प्रचलति :

- (A) द्वादश वर्षपर्यन्तम् (B) वर्षत्रयपर्यन्तम्
(C) त्रिंशद्वर्षपर्यन्तम् (D) वर्षद्वयपर्यन्तम्

10. सन्धिज-स्वरितस्य भेदः नास्ति :

- (A) क्षैप्रः (B) प्रश्लिष्टः
(C) अभिनिहितः (D) अस्वरः

11. वैदिकभाषायां 'असे, अध्यै, तवै, त्वे' इत्यादयः प्रत
बोधयन्ति :

- (A) अतीतार्थम् (B) इच्छार्थम्
(C) तुमर्थम् (D) क्तवार्थम्

12. वेदरहस्यनामकस्य ग्रन्थस्य लेखकः :

- (A) अरविन्दो (B) दयानन्दः
(C) यास्कः (D) स्कन्दः

13. 'विद्यां चा विद्यां च यस्तद्वेदोभयं सह ।
अविद्यया मृत्युं तीर्त्वा विद्ययाऽमृतमश्नुते ॥' - अयं मन्त्र
वर्तते :
(A) कठोपनिषदि (B) ईशावास्योपनिषदि
(C) केनोपनिषदि (D) बृहदारण्योपनिषदि
14. उमा-आख्यानं वर्तते :
(A) बृहदारण्यकोपनिषदि (B) तैत्तिरीयोपनिषदि
(C) केनोपनिषदि (D) कठोपनिषदि
15. शतायुषः पुत्रपौत्रान् वृणीष्व
बहून् पशून् हस्तिहिरण्मयश्वान् ।
भूमेर्महदायतनं वृणीष्व
स्वयं जीव शरदो यावदिच्छसि ॥ - अयं मन्त्रः उद्धृतः
अस्ति :
(A) कठोपनिषदः
(B) केनोपनिषदः
(C) तैत्तिरीयोपनिषदः
(D) ईशावास्योपनिषदः
16. बृहदारण्यकोपनिषद् अस्ति :
(A) कृष्णयजुर्वेदेन सम्बद्धा
(B) शुक्लयजुर्वेदेन सम्बद्धा
(C) ऋग्वेदेन सम्बद्धा
(D) एभिः सर्वैः सम्बद्धा
17. हृदयपुण्डरीकस्थ-पुरुषस्य आदित्यमण्डलस्थ-पुरुषस्य च
चर्चा वर्तते :
(A) तैत्तिरीयोपनिषदि
(B) ईशावास्योपनिषदि
(C) केनोपनिषदि
(D) एतासु न कस्याम् अपि
18. यमनचिकेतसोः संवादः प्राप्यते :
(A) कठोपनिषदि
(B) तैत्तिरीयोपनिषदि
(C) योगसूत्रेषु
(D) रामायणे

19. ईशावास्योपनिषदः सम्बन्धः अस्ति :
(A) यजुर्वेदेन (B) सामवेदेन
(C) अथर्ववेदेन (D) ऋग्वेदेन
20. आश्वलायनश्रौतसूत्रस्य सम्बन्धः अस्ति :
(A) ऋग्वेदेन (B) सामवेदेन
(C) यजुर्वेदेन (D) योगसूत्रेण
21. वैतानसश्रौतसूत्रम् उपलभ्यते :
(A) अथर्ववेदे (B) यजुर्वेदे
(C) सामवेदे (D) सर्वेषु वेदेषु
22. वार्तिककारः वर्तते :
(A) पतञ्जलिः (B) कात्यायनः
(C) हरदत्तेमिश्रः (D) पाणिनिः
23. वेदपुरुषस्य नेत्रम् अस्ति :
(A) ज्योतिषम् (B) शिक्षा
(C) कल्पः (D) व्याकरणम्
24. अप्रच्यवमानस्य तत्त्वाद् विकारम् :
(A) विपरिणमते (B) वर्धते
(C) विनश्यति (D) जायते
25. निरुक्तस्य विषयः अस्ति :
(A) वर्णागमः (B) वर्णविपर्ययः
(C) वर्णविकारः (D) एते सर्वे
26. 'चित्' इति निपातः अस्ति :
(A) विकल्पार्थकः (B) अभावार्थकः
(C) धात्वर्थः (D) कुत्सार्थः
27. 'न निर्बद्धा उपसर्गा अर्थान्निराहुः' - यास्कानुसारम् एतत्
मतम् :
(A) शाकपूणेः (B) भागुरेः
(C) आश्वलायनस्य (D) शाकटायनस्य

28. अकनोपनः भवति :
 (A) नदी (B) उदर
 (C) अग्निः (D) वैश्वानरः
29. 'यच्चास्यां भूतानि गच्छति' :
 (A) गौः (B) उदकम्
 (C) समृद्धः (D) उषस्
30. मेनकया विश्वामित्रस्य तपसः भंगीकरणं प्राप्यते :
 (A) रामायणे (B) मनुस्मृतौ
 (C) योगवशिष्टे (D) कठोपनिषदि
31. यावत्स्थास्यन्ति गिरयः सरितश्च महीतले ।
 तावत् रामायणकथा लोकेषु प्रचरिष्यति ।।- अयं श्लोकः
 उद्धतः अस्ति :
 (A) रघुवंशतः (B) रामचरितमानसतः
 (C) वाल्मीकिरामायणतः (D) महाभारतात्
32. पञ्चमवेदः कथ्यते :
 (A) योगवशिष्टम् (B) चरकसंहिता
 (C) सुश्रुतसंहिता (D) महाभारतम्
33. महाभारतस्य संज्ञा आसीत् :
 (A) भद्रः (B) मोक्षः
 (C) पारायणः (D) जयः
34. 'सृष्टिखण्डः, भूमिखण्डः, स्वर्गखण्डः, पातालखण्डः उत्तरखण्डः'
 रूपेण विभागः अस्ति :
 (A) नारदपुराणस्य (B) विष्णुपुराणस्य
 (C) भागवतपुराणस्य (D) पद्मपुराणस्य
35. दुर्गासप्तशती अंशः अस्ति :
 (A) मार्कण्डेयपुराणस्य (B) वामनपुराणस्य
 (C) मत्स्यपुराणस्य (D) लिङ्गपुराणस्य
36. पुराणस्य सम्बन्धः नास्ति :
 (A) सर्गः (B) प्रतिसर्गः
 (C) वंशानुचरितम् (D) समाधिः
37. अधिकरणेषु अध्यायेषु प्रकरणेषु च विभागः अस्ति :
 (A) याज्ञवल्क्यस्मृतेः (B) मनुस्मृतेः
 (C) अर्थशास्त्रस्य (D) एतेषां स्तेषाम्
38. मनुस्मृतेः प्रथमाध्याये प्राप्यते :
 (A) संसारोत्पत्तिवर्णनम् (B) पशुपालनविचारः
 (C) कृष्णकथा (D) एते सर्वे विषयाः
39. दायभागप्रकरणम् अस्ति :
 (A) मनुस्मृतौ (B) याज्ञवल्क्यस्मृतौ
 (C) वायुपुराणे (D) म एतेषु कुत्रापि
40. याज्ञवल्क्यस्मृतौ प्रमुखं छन्दः प्रयुज्यते :
 (A) स्रग्धरा (B) मन्दाक्रान्ता
 (C) मन्दाक्रान्ता (D) अनुष्टुप्
41. विदिशायाः प्राप्ते हिलोयोदोरस इत्यस्य अभिलेखे धर्मः उपदिष्टः :
 (A) जैनधर्मः (B) बौद्धधर्मः
 (C) शैवधर्मः (D) वैष्णवधर्मः
42. अशोकस्य अभिलेखेषु प्रयुक्ता लिपिः :
 (A) ब्राह्मी (B) खरोष्ठी
 (C) अरमाइक (D) कीलाक्षरलिपिः
43. संस्कृतस्य प्रथमस्य अभिलेखस्य लिपिः :
 (A) ब्राह्मी (B) खरोष्ठी
 (C) शारदा (D) जूनागढी
44. अकनोपनः भवति :
 (A) नदी (B) उदव
 (C) अग्निः (D) वैश्वानरः
45. 'यच्चास्यां भूतानि गच्छन्ति' :
 (A) गौः (B) उदकम्
 (C) समुद्रः (D) उषस्

46. महाभाष्यकारः पस्पशाह्निके निराकरणं न करोति :
 (A) द्रव्यस्य शब्दत्वस्य (B) गुणस्य शब्दत्वस्य
 (C) क्रियायाः शब्दत्वस्य (D) अपोहस्य शब्दत्वस्य

47. सत्यं कथनम् अस्ति :
 (A) इन्द्रः शब्दपारायणं प्रोवाच बृहस्पतिः तं श्रुतवान् ।
 (B) बृहस्पतिः शब्दपारायणं प्रोवाच इन्द्रः तं श्रुतवान् ।
 (C) ब्रह्मा शब्दपारायणं प्रोवाच पार्वतीशङ्करौ तं श्रुतवन्तौ ।
 (D) शङ्करः शब्दपारायणं प्रोवाच पार्वती तं श्रुतवती

48. जन्मादयः षड्भावविकाराः जायन्ते :
 (A) शब्दब्रह्मणः ज्ञान-क्रिया-इच्छाशक्तिः उपाश्रित्य
 (B) शब्दब्रह्मणः कालशक्तिम् उपाश्रित्य
 (C) शक्तिमतिक्रम्य
 (D) प्राकृतध्वनिम् उपाश्रित्य

49. समीचीनां तालिकां चिनुत :

तालिका-I		तालिका-II	
(a) असृष्टाः		1. य् र ल् व्	
(b) ईषत्सृष्टाः		2. स्वराः	
(c) अर्धसृष्टाः		3. शेषव्यञ्जनानि	
(d) सृष्टा		4. श् ष् स् ह्	
(a) (b) (c) (d)			
(A) 2 1 4 3			
(B) 1 2 3 4			
(C) 3 4 2 1			
(D) 4 3 1 2			

50. समीचीनां तालिकां चिनुत :

तालिका-I		तालिका-II	
(a) दीधीवेवीटाम्		1. अट्-आट्-आगमनिषेधः	
(b) न माङ्योगे		2. डीष्-प्रत्ययनिषेधः	
(c) एकाच उपदेशेऽनुदात्तात्		3. गुणः वृद्धिनिषेधः	
(d) नखमुखात् संज्ञायाम्		4. इडागमनिषेधः	
(a) (b) (c) (d)			
(A) 1 2 3 4			
(B) 2 4 1 3			
(C) 3 1 4 2			
(D) 4 3 2 1			

51. शुद्धं वाक्यम् अस्ति :

- (A) मातुः स्मरति कृष्णः ।
 (B) कृष्णस्य सर्वतः गोपाः सन्ति ।
 (C) शिष्याय अभिक्रुध्यति गुरुः ।
 (D) वैकुण्ठे अधिवसति हरिः ।

52. समीचीनां तालिकां चिनुत -

तालिका-I

तालिका-II

- (a) 'अनुदात्तडिन्त आत्मनेपदम्' इत्यस्य अपवादः 1. नानोर्ज्ञः
 (b) 'स्वरितञित कर्त्रीभिप्राये क्रियाफले' इत्यस्य अपवादः 2. अणावकर्मकाच्चित्तवत्क-
 तृफात्
 (c) 'णिचश्च' इत्यस्य अपवादः 3. व्याङ्परिभ्यो रमः
 (d) 'ज्ञाश्रुस्मृदृशां सनः' इत्यस्य अपवादः 4. अनुपराभ्यां कृञः

(a) (b) (c) (d)

- (A) 4 3 1 2
 (B) 2 1 4 3
 (C) 1 2 3 4
 (D) 3 4 2 1

53. लक्षणायाः आश्रयः गृह्यते :

- (A) अर्थवादवाक्यानाम् अर्थनिर्धारणे ।
 (B) 'अथातो धर्माजिज्ञासा' इत्यस्मिन् सूत्रे वर्तमानस्य 'जिज्ञासा' पदस्य व्याख्याने ।
 (C) 'सोमेन यजते' इति विशिष्टविधिवाक्यस्य प्रसङ्गे ।
 (D) एतेषु सर्वत्र ।

54. दशलकारसाधारणम् अस्ति :

- (A) आख्यातत्वम् (B) लिङ्शः
 (C) धात्वन्शः (D) वाक्यार्थः

55. विधेयार्थपरिच्छेदकतया अर्थवत्वम् अस्ति :

- (A) नामधेयानाम् (B) मन्त्राणाम्
 (C) जातेः (D) इतिकर्तव्यतायाः

56. वेदान्तमते ब्रह्मसाक्षात्कारविषये समीचीनं कथनम् अस्ति :
 (A) अत्र वृत्तिव्याप्यत्वं स्वीक्रियते फलव्याप्यत्वं च निवार्यते
 (B) अत्र फलव्याप्यत्वं स्वीक्रियते वृत्तिव्याप्यत्वं च निवार्यते
 (C) अत्र वृत्तिव्याप्यत्वं-फल व्याप्यत्वे उभे अपि निवार्यते
 (D) अत्र वृत्तिव्याप्यत्वं-फलव्याप्यत्वे उभे अपि स्वीक्रियेते
57. "तदैक्यप्रमेयगताज्ञाननिवृत्तिः स्वस्वरूपानन्दावाप्तिश्च"-
 इत्येतद् वाक्यं विवरणं प्रस्तौति :
 (A) प्रयोजननामकस्य वेदान्तानुबन्धस्य
 (B) विषयनामकस्य वेदान्तानुबन्धस्य
 (C) सम्बन्धनामकस्य वेदान्तानुबन्धस्य
 (D) अधिकारिनामकस्य वेदान्तानुबन्धस्य
58. 'प्रतिविषयाध्यवसायः' इति शब्देन साङ्ख्यकारिकायां लक्षणं प्रस्तुतम्
 अस्ति :
 (A) प्रत्यक्षप्रमाणस्य (B) अर्थापत्तिप्रमाणस्य
 (C) अपवर्गस्य (D) अहङ्कारस्य
59. साङ्ख्यदर्शनानुसारं पुरुषः अस्ति :
 (A) प्रकृतिः एव
 (B) विकृतिः एव
 (C) प्रकृतिः च विकृतिः च
 (D) न प्रकृतिः न विकृतिः
60. 'विदेह-प्रकृतिलयानां' समाधिः :
 (A) अप्रत्ययः (B) वैराग्याभिमुखः
 (C) भवप्रत्ययः (D) उपायप्रत्ययः
61. धारणा-ध्यान-समाधीनाम् एकत्र स्थितौ :
 (A) अभिनिवेशः (B) विपर्ययः
 (C) संयमः (D) विक्षिप्तभूमिः
62. विश्वनाथानुसारम् अनुमितौ करणम् अस्ति :
 (A) व्याप्त्यनुभवः (B) व्याप्तिस्मरणम्
 (C) परामर्शः (D) लिङ्गदर्शनम्
63. अनैकान्तिक-हेत्वाभासस्य भेदः अस्ति :
 (A) अनन्वयः (B) असंसर्गः
 (C) अप्रतिभासः (D) अनुपसंहारी
64. युष्मत्प्रत्ययगोचरः वर्तते :
 (A) ब्रह्म (B) जगत्
 (C) शक्तिः (D) अध्यासः
65. अध्यास लक्षणे 'स्मृतिरूपः' इत्यस्य समासविग्रहः अस्ति :
 (A) स्मृतिः रूपं यस्य
 (B) स्मृतेः रूपम् इव रूपं यस्य
 (C) स्मृतेः रूपम्
 (D) स्मृतिश्च तद्रूपम्
66. माधुर्यगुणस्य लक्षणम् :
 (A) दीप्यात्मविस्तृतेर्हेतुः
 (B) आह्लादकत्वं श्रृङ्गारे द्रुतिकारणम्
 (C) स्वच्छजलवत्सहसैव चित्तस्य व्यापकत्वम्
 (D) नैतेषु कश्चन
67. अखण्डेषु कारणेषु फलावचः :
 (A) व्यतिरेकालङ्कारः
 (B) अपह्युतिरलङ्कारः
 (C) विशेषोक्तिरलङ्कारः
 (D) विभावनालङ्कारः
68. भक्तिवादस्य ध्वनिकारप्रस्तुतेषु त्रिषु विकल्पेषु न सम्भवति :
 (A) भक्तिः ध्वनेः पर्यायः
 (B) भक्तिः ध्वनेः लक्षणम्
 (C) भक्तिः ध्वनेः उपलक्षणम्
 (D) भक्तिः ध्वनेः कारणम्
69. समीचीनां तालिकां चिनुत :
 तालिका-I तालिका-II
 (a) शब्दगताश्चारुत्वहेतवः 1. माधुर्यादयः
 (b) अर्थगताश्चारुत्वहेतवः 2. अनुप्रासादयः
 (c) वर्णसंघटनाधर्माः 3. उपनागरिकाद्याः वृत्तयः
 (d) गुणालङ्कार-अनतिरिक्तवृत्तयः 4. उपमादयः
 (a) (b) (c) (d)
 (A) 3 2 4 1
 (B) 2 4 1 3
 (C) 1 3 2 4
 (D) 4 1 3 2

70. 'कुन्ता: प्रविशन्ति', 'यष्टी: प्रवेशय'- इत्येते उदाहरणे स्तः :

- (A) लक्षणलक्षणायाः
(B) उपादानलक्षणायाः
(C) अभिधामूलाव्यञ्जनायाः
(D) अभिधायाः

71. अपोहपदार्थवादिनः सन्ति :

- (A) जैनाः (B) बौद्धाः
(C) शैवाः (D) मीमांसकाः

72. जगन्नाथः ध्वनिनामकं काव्यप्रभेदं कथयति :

- (A) उपोत्तमम् (B) उत्तमम्
(C) मध्यमम् (D) अधमम्

73. महाभारते वर्तते :

- (A) ऋष्यशृङ्गाख्यानम्
(B) शकुन्तलोपाख्यानम्
(C) गङ्गावतवरणाख्यानम्
(D) अहिल्योद्धारख्यानम्

74. समीचीनां तालिकां चिनुत :

तालिका-I

- (a) देवर्षिः नारदः
(b) हंसः
(c) महर्षिः वशिष्ठः
(d) वनेचरः

(a) (b) (c) (d)

- (A) 2 1 4 3
(B) 1 2 3 4
(C) 4 3 1 2
(D) 1 4 2 3

तालिका-II

1. नैषधीयचरितम्
2. शिशुपालवधम्
3. किरातार्जुनीयम्
4. रघुवंशम्

75. 'पञ्चवटीप्रवेश' नामकः अङ्कः अस्ति :

- (A) अभिज्ञानशाकुन्तले (B) मुद्राराक्षसे
(C) कर्णभारे (D) उत्तररामचरिते